

Oslo, 30. september 2021

Boligprodusentenes merknader til forslag til endringer i TEK17 og SAK10 - nye klimabaserte energikrav

OPPSUMMERING

Generelt:

Boligprodusentene anbefaler større omarbeiding av forskriftsforslaget og ny høring.

Energikrav:

Boligprodusentene

- krever at energikravene justeres slik at de tilpasses EUs reviderte bygningsenergidirektiv (2010/31/EU) som er referanse for krav i EU-taksonomien. Dette bør gjøres ved å:
 - introdusere rammekrav for primærenergi (kWh/m²) som supplement til gjeldende energirammer for netto energibehov,
 - benytte primærenergifaktor 1,0 for alle energibærere,
- støtter at standarden NS 3031:2014 beholdes som beregningsreferanse inntil det er utviklet en ny utgave som samsvarer med de europeiske CEN-standardene.

Klimagassregnskap:

Boligprodusentene

- peker på at digitalisering er en nødvendighet for å lykkes med det grønne skiftet og reduksjon av klimagassutslippene fra livsløpet til bygg,
- anbefaler at krav om klimagassregnskap etter 14-6 (1) må gjelde for alle bygg, også småhus og fritidsboliger,
- støtter ikke at klimagassregnskapet utvides til å omfatte flere bygningsdeler eller flere livsløpsfaser enn det som er foreslått i høringsnotatet, men anbefaler samtidig gjennomgang av hvilke bygningsdeler på tresifret nivå som skal inngå innenfor hver av de bygningsdelene på tosifret nivå,
- anbefaler at det presiseres at livsløpsfase B5 "Ombygging" ikke gjelder nye boligbygninger,
- støtter ikke at klimagassregnskapet skal sendes til kommunen ved søknad om ferdigattest,
- støtter ikke at SAK10 § 12-2 krever at klimagassregnskapet skal utarbeides av ansvarlig utførende (UTF).

1 Innledning

KMD og DiBK har sendt på høring et forslag om nye TEK-krav og endringer i SAK10. Det foreslås mindre endring av energikravene, innføring av krav om klimagassregnskap for boligblokker og strengere krav til ombruksvennlige løsninger.

Innledningsvis vil vi peke på at byggenæringen har en sentral rolle som Norges største fastlandsnæring som binder flere sektorer sammen, slik som industri, transport og energi. Rundt 15 prosent av de nasjonale klimagassutslippene kan tilskrives byggenæringen, i tillegg kommer vesentlige utslipp knyttet til importerte byggevarer. Byggenæringen er derfor en sentral del av løsningen for å nå klimamål om 55 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030. Det er nødvendig å redusere utslipp knyttet til hele livsløpet til byggene, fra produksjon og transport av byggevarer, oppføring av byggene, drift og vedlikehold og framtidig avskaffelse ved enden av livsløpet.

2 Energifordringene i TEK må tilpasses det reviderte bygningsenergidirektivet og krav i EU-taksonomien

Høringsforslaget viderefører i all hovedsak energikravene i gjeldende forskrift, med noen justeringer for krav til energiforsyning. Energirammene beholdes med beregningspunkt totalt netto energibehov etter beregningsmetodikk i NS 3031:2014.

Boligprodusentene støtter at NS 3031:2014 beholdes som beregningsreferanse, men krever at energikravene justeres slik at de tilpasses EUs reviderte bygningsenergidirektiv (2010/31/EU). Dette bygningsenergidirektivet er referanse for de nye, tekniske kriteriene for bygg i EU-taksonomien. Taksonomien er et felles klassifiseringssystem i EU for bærekraftige, økonomiske aktiviteter. Taksonomikriteriene er gitt i en delegert forordning og er bindende for norske finansieringsinstitusjoner når de skal rapportere grønne, økonomiske aktiviteter.

Foretak innenfor finans- og banksektoren, samt andre større foretak, skal bruke dette klassifiseringssystemet når de rapporterer hvilke deler av omsetningen som kommer fra bærekraftige aktiviteter. De samme foretakene skal også bruke klassifiseringssystemet når de rapporterer andel bærekraftige produkter. Taksonomien og klassifiseringssystemet skal gjøre det enklere å få informasjon om hva som er bærekraftige økonomiske aktiviteter, og gjøre det enklere for investorer å velge bærekraftige investeringer. Etableringen av et felles klassifiseringssystem vil også bidra til å forhindre grønnvasking som ikke gir miljøgevinst.

Det forventes at taksonomien også vil påvirke lånebetingelsene i forbrukermarkedet, selv om taksonomikriteriene i utgangspunktet ikke gjelder for boliglån og andre forbrukerlån. Bankene må ha dekning for utlånene, og dette gjør de gjennom egenkapital, finansiering fra kapitalmarkedet og innskudd fra kunder. Taksonomikriteriene vil gjelde i investormarkedet for det som markedsføres som "grønne obligasjoner" og "grønne innskudd". Boligene som inngår i et oligobligasjonslån må være grønne etter taksonomien for at obligasjonslånet skal kunne markedsføres som grønt. Større banker vil også måtte rapportere på hvor stor del av omsetningen som er grønn, uttrykt gjennom GAR (Green Asset Ratio). Rapportert GAR vil påvirke bankenes fundingbetingelser, og derigjennom også påvirke utlån i forbrukermarkedet.

For miljømålet reduksjoner av klimagassutslipp (Climate Change Mitigation) henviser de tekniske kriteriene i taksonomien spesifikt til primærenergi for Nearly Zero Energy Buildings i henhold til krav i

det reviderte bygningsenergidirektivet (2010/31/EU). Energisertifikatet skal brukes til å dokumentere energiytelsen for nye og eksisterende bygninger.

Norske myndigheter har bare innført det opprinnelige bygningsenergidirektivet fra 2002 (2002/91/EC). Vi har ennå ikke innført det reviderte direktivet fra 2010 (2010/31/EC) med endringer i 2018 (2018/844). Norsk regelverk definerer heller ikke Nearly Zero Energy Buildings, og vi har ikke tatt i bruk primærenergi i tråd med direktivet.

Dette rammer nå den norske byggenæringen. Slik vi tolker de tekniske kriteriene i taksonomien, kan ikke investeringer i norske bygg formelt defineres som bærekraftige, uansett hvor gode og grønne byggene egentlig er.

Boligprodusentene krever at TEK17 tilpasses det reviderte bygningsenergidirektivet og anbefaler at mener dette gjøres på følgende måte:

- Gjeldende energirammer beholdes for totalt netto energibehov
- Gjeldende minimumskrav beholdes for U-verdier mm
- Nye energirammer innføres for primærenergi, beregnet etter NS 3031:2014. Primærenergi er levert energi multiplisert med tilhørende primærenergifaktorer for de ulike energibærerne. Norske myndigheter må da definere primærenergifaktorer for regulatorisk bruk i Norge. Det reviderte bygningsenergidirektivet har gjennom tilhørende standarder fra CEN definert default-primærenergifaktorer for ulike energibærere, men åpner for at man nasjonalt kan fastsette andre faktorer. Primærenergivektning har vært omdiskutert i Norge, spesielt vektning av elektrisitet. Flere av defaultverdiene i NS-EN ISO 52000-1:2017 framstår som lite representative for oss, bl.a. med defaultverdi så høy som 2,5 for elektrisitet fra nettet.

Boligprodusentene anbefaler at primærenergifaktorene i TEK17-beregningen settes til 1,0 for alle energibærere, og at rammekravet for primærenergi introduseres slik at dette kravet mer blir et supplement til gjeldende energirammer for netto energibehov, og ikke et dimensjonerende og førende kriterium.

Foruten disse justeringene i TEK, krever bygningsenergidirektivet at myndighetene formelt viser hvordan nasjonal beregningsmetodikk samsvarer med beregningsmetodikken gitt av fem navngitte CEN-standarder (NS-EN ISO 52000-1, 52003-1, 52010-1, 52016-1 og 52018-1). Dette gjøres ved å fylle ut annex A i disse standardene.

Ved å velge primærenergifaktor 1,0 for alle energibærere mener vi at primærenergikrav kan innføres i TEK17 på en smidig og rask måte. TEK17-kravene vil formelt bli tilpasset bygningsenergidirektivet og samsvare med de tekniske kriteriene i taksonomien.

Men for at vi formelt skal kunne bruke taksonomikriteriene for norske, grønne bygg, må vi også innføre bygningsenergidirektivet som norsk lov. OED som ansvarlig departement for behandlingen av bygningsenergidirektivet må sørge for at det reviderte direktivet så fort som mulig blir innlemmet i EØS-avtalen. Videre må OED endre energisertifikatsordningen (energimerkingen) slik at denne samsvarer med krav i det reviderte bygningsenergidirektivet. Energisertifikatet kan da brukes til å dokumentere energiytelsen som angitt av taksonomikriteriene.

Grepene over gjør at vi relativt raskt kan tilpasse gjeldende norske energikrav og energiberegningsregler til bygningsenergidirektivet og ta i bruk EU-taksonomien for grønne, norske bygg.

2.1 Ny revisjon av energikrav i TEK når det foreligger ny standard NS 3031

Gjeldende energikrav i TEK17 henviser til energiberegningsstandarden NS 3031:2014. Denne standarden er trukket tilbake. Da det reviderte bygningsenergidirektivet ble fastsatt i 2010, fikk CEN i oppdrag fra EU-kommisjonen om å utvikle nye og reviderte energiberegningsstandarder som støtte for direktivet. Disse nye standardene ble publisert i 2017 og omfatter en pakke på om lag 50 standarder. Etter standardiseringsreglene kan ikke Standard Norge ha norske standarder som strider med CEN-standardene. NS 3031:2014 samsvarer ikke med de nye CEN-standardene, og måtte derfor trekkes tilbake.

Vi må utvikle en ny versjon av NS 3031 som samsvarer med CEN-standardene, og framtidige TEK-krav må vise til denne nye versjonen. Det er en omfattende standardiseringsjobb å utvikle en ny versjon av NS 3031. Norske myndigheter må støtte dette arbeidet og målet må være å få publisert den nye versjonen av standarden i løpet av 2023. Deretter må vi utvikle energiberegningsverktøy tilpasset den nye beregningsmetodikken i standarden og de nye kravene som følger av det reviderte bygningsenergidirektivet. Ut fra dette mener Boligprodusentene at neste revisjon energikrav i TEK kan skje i 2025, at de nye kravene da henviser til den nye NS 3031.

2.2 Justering av krav til energiforsyning

Høringsnotatet foreslår at kravet om energifleksible varmeanlegg som dekker 60 % av netto varmebehov heves fra preakseptert ytelse til forskrift, og at kravet om skorstein i småhus fjernes. Boligprodusentene støtter disse forslagene.

3 Boligprodusentene støtter krav om utarbeidelse av klimagassregnskap

Boligprodusentene støtter at regelverket nå retter fokus mot klimagassreduksjoner. Det er satt i gang mye godt arbeid hos aktørene i byggenæringen for å bidra til klimaforbedringer, og store utslippskutt må gjøres framover.

Vi mener at krav om å dokumentere klimagassutslipp for bygg er et første steg i riktig retning. Krav til klimagassutslipp vil berøre hele byggeprosessen med planlegging, prosjektering, oppføring, drift osv. Det er mange paralleller til det økonomiske regnskapet, hvor prosjektregnskapet må forholde seg til budsjettet, og alle enkeltfakturaene påvirker sluttregnskapet. Tilsvarende vil klimagassutslippene fra hver enkelt byggevare påvirke det totale utslippsregnskapet. I praksis betyr dette en mye tettere kobling mellom prosjektering og utførelse. De prosjekterende må spesifisere utslippsbudsjetter til hver enkelt utførende, og disse vil få mindre frihet i valg av produkter og utførelse.

3.1 Digitalisering en nødvendighet for det grønne skiftet i byggenæringen

Boligprodusentene mener at et digitalt skifte er en forutsetning for det grønne skiftet. Vi må fulldigitalisere byggeprosessen og livsløpet til bygg. I planleggings- og prosjekteringsfasen må vi utvikle digitale bygningsinformasjonsmodeller (BIM) som de utførende bygger etter. Ytelsene til bygget må dokumenteres ved å koble BIM-modellene til maskinlesbar produktinformasjon. Digitale "as built" modeller, såkalte digitale tvillinger, må ligge til grunn for framtidig drift, forvaltning og utvikling av byggene, inklusive riving og avskaffelse ved enden av livsløpet.

Reduksjon av klimagassutslipp vil berøre hele byggeprosessen med planlegging, prosjektering, oppføring, drift osv. Det er paralleller til det økonomiske regnskapet, hvor prosjektregnskapet må forholde seg til budsjettet, og alle enkeltfakturaene påvirker sluttregnskapet. Tilsvarende vil

klimagassutslippene fra hver enkelt byggevare påvirke det totale utslippsregnskapet. I praksis betyr dette en mye tettere kobling mellom prosjektering og utførelse. De prosjekterende må spesifisere utslippsbudsjetter til hver enkelt utførende, og disse vil få mindre frihet i valg av produkter og utførelse.

Vi må sørge for at det nye kravet i § 14-6 (1) om å dokumentere klimagassutslipp fører til endring i riktig retning, og ikke at aktørene bare "passivt" kjøper klimagassregnskap fra eksterne konsulenter.

Vi mangler foreløpig gode verktøy for klimagassberegninger. Vi har mye manuelle klimagassregnskap basert på papirdokumentasjon, pdf'er og regneark. Det foreligger noen kommersielle verktøy som f.eks. finske OneClick LCA med egne databaser med informasjon om klimagassutslipp fra byggevarer. Men slike lukkede databaser er ikke fremtiden. Produktinformasjon må være åpent tilgjengelig og kunne kobles til BIM-modellene.

Under Boligkonferansen 2020 hadde Boligprodusentene en "seeing-is-believing"-seanse hvor vi demonstrerte automatiserte klimagassberegninger basert på kobling av BIM-modell og maskinlesbar produktinformasjon. Det jobbes nå videre etter dette sporet. Den kommende standarden ISO 22057 spesifiserer datamaler for bruk av EPD informasjon i BIM. Nyetablerte EPD-Norge skal utvikle og forvalte produktdata for ulike produktgrupper. NOBB vil formidle produktdata, inklusive informasjon om klimagassutslipp fra EPD, på en strukturert og maskinlesbar form i henhold til ISO 22057.

Klimagasstall for byggevarer vil bli rapportert på varenivå med NOBB-nummer som identifikator. Informasjon om klimagasstall for innkjøpte byggevarer kan da oversendes automatisk sammen med faktura, og overføres til prosjektmappene for hvert enkelt byggeprosjekt. Fra de økonomiske kalkyleprogrammene har vi allerede materialregnskapet med varelinjer og mengder. Ved å koble klimagassutslipp fra byggevarerne til dette materialregnskapet, kan vi automatisk generere klimagassregnskap for produksjonsfasen A1-A3.

Når NOBB snart kan presentere klimagasstall for byggevarer som beskrevet over, vil veien være kort for programutviklere å utvikle og tilby effektive verktøy for klimagassregnskap. Vi håper at de første versjonene kan foreligge allerede første kvartal 2022.

Høringsforslaget støtter denne utviklingen i byggenæringen. Samtidig innfører forslaget særkrav i TEK og SAK som bryter med det generelle ansvarssystemet vi har for andre fagområder. Hvorfor skal SAK10 spesifisere at SØK, PRO og UTF har ansvar for klimagassregnskapet, når tilsvarende ikke spesifiseres for alle andre fagområder som brannsikkerhet og konstruksjonssikkerhet? Hvorfor skal klimagassutslipp løftes opp til noe særegent og ikke følge det vanlige systemet som gjelder for de andre fagområdene, og særkrav om at klimagassregnskapet skal sendes til kommunene?

3.2 Krav om klimagassregnskap må gjelde alle bygg, også småhus!

Boligprodusentene anbefaler at kravet om klimagassregnskap gjelder alle bygg, også småhus og fritidsboliger, og ikke begrenses til boligblokker og yrkesbygg. Småhus og fritidsboliger utgjør mer enn halvparten av den årlige boligbyggingen. Vi mener at det er viktig å mobilisere alle aktørene i næringen, og til å stimulere utvikling av verktøy som gjør at alle kan redusere klimagassutslippene fra bygg. På denne måten vil vi oppnå en raskere omstilling i tråd med det grønne skiftet.

I småhussektoren er det ofte en standardisert produksjonsprosess og tett kobling mellom de ulike aktørene i verdikjeden. Småhusprodusentene har innkjøpsavtaler og faste leverandører av

byggevarer. Mange står selv for både prosjektering og utførelse, og valg av produkter gjøres allerede i prosjekteringsfasen. For småhusbygging er det på mange måter enklere å utvikle digitale verktøy for klimagassutslipp fra materialer enn hva som gjelder for større byggeprosjekter med flere aktører og mer komplekse gjennomføringsprosesser.

3.3 Gjennomgang av bygningsdeler

Høringsnotatet angir at klimagassregnskapet skal omfatte følgende fem bygningsdeler (tosifret nivå):

- 22 Bæresystemer
- 23 Yttervegger
- 24 Innervegger
- 25 Dekker
- 26 Yttertak

Boligprodusentene anbefaler at det innenfor disse bygningsdelene foretas en gjennomgang av hvilke bygningsdeler på tresifret nivå som skal inngå. Vi anbefaler for eksempel sterkt å inkludere:

- 232 Ikke-bærende yttervegger
- 242 Ikke-bærende innervegger

3.4 Varmetapstall for boligblokker må revurderes, og suppleres med varmetapstall for småhus

Høringsforslaget åpner for at man kan slippe minimumskrav for U-verdier dersom det kan dokumenteres at klimagassutslipp fra bygningens materialbruk ikke overstiger 6 kg CO₂-ekvivalenter per m² BTA per år for boligbygning, og 4,5 kg CO₂-ekvivalenter per m² BTA per år for yrkesbygning. Beregningene må baseres på spesifikke EPDer for hvert produkt, og ikke generiske gjennomsnittsverdier for ulike produktgrupper.

Men for å kunne velge denne frivillige unntaksmuligheten, skal bygningene tilfredsstillende særskilte minimumskrav til samlet varmetap fra transmisjon og infiltrasjon. For boligblokker skal varmetapstallet ikke overskride 0,46 W/K per m² oppvarmet BRA. Vi mener at dette er et strengt krav. I praksis blir det veldig begrenset mulighet for å velge slankere konstruksjoner med noe dårligere U-verdi enn gjeldende minimumskrav.

Det er mest for yttervegger at det er ønske om å velge slankere konstruksjoner. Tykke vegger stjeler areal. I eneboliger og småhus er vanlig å velge 20 cm yttervegg og samtidig kunne dokumentere tilfredsstillende energirammen. For småhus vil U-verdien for en 20 cm bindingsverksvegg akkurat tilfredsstillende minimumskravet 0,22 W/(m²K) gitt i TEK17 § 14-3 første ledd bokstav a. Men i blokkbebyggelse vil bindingsverksveggene ha større treandel enn i eneboliger og småhus. Dette gir dårligere U-verdi. I boligblokker vil 20 cm bindingsverksvegg ha en U-verdi et sted mellom 0,23 og 0,25 W/(m²K), og dermed bryte med minimumskravet 0,22 W/(m²K).

Ser vi på en typisk boligblokk, så vil den med 20 cm bindingsverksvegg med U-verdi 0,24 W/(m²K) ha et høyere varmetapstall enn 0,46 W/K per m² oppvarmet BRA, selv om infiltrasjonstap og transmisjonstap for øvrig tilfredsstillende energitiltaksmodellen gitt i TEK17 § 14-3. I realiteten vil det derfor ikke være noen merkbar gevinst i å velge den foreslåtte "gulroten" med bruk av frivillige metode med utslippsrammer. Vi anbefaler derfor at varmetapstallet for boligblokker heves fra 0,46 til 0,48 W/K per m² oppvarmet BRA.

Vi peker også på at småhus og boligblokker har forskjellige egenskaper. Ulike konstruksjonsløsninger benyttes, og geometri og størrelse spesifikt varmetap og spesifikt materialregnskap. Småhus vil ha et

mye høyere spesifikt varmetapstall enn større boligblokker. Med krav om klimagassregnskap for småhus vil det være behov for å utvikle egne varmetapstall for denne gruppen. Vi anbefaler varmetapstall 0,70 W/K per m² oppvarmet BRA. Alternativt kan kravet til varmetapstall for småhus gjøres arealavhengig, tilsvarende som vi har for energirammene i TEK17 § 14-2 hvor småhus har et arealt tillegg 1600/m² oppvarmet BRA.

3.5 Må spesifisere at B5 ikke gjelder nye boligbygninger

Høringsforslaget foreslår i § 14-6 (1) at klimagassregnskapet som minimum skal inkludere produksjon og transport av byggematerialer (livsløpsfase A1-A3), framtidig utskifting (B4) og ombygging (B5). Vi kan ikke forstå at B5 Ombygging gjelder for nye boligbygninger. NS 3720:2018 definerer ombygging som

"endring og forbedringer av en eksisterende bygning for å heve tilstanden til et akseptabelt nivå"

Nye boligbygninger prosjekteres ut fra gitte funksjonskrav og ytelser. Det forventes at disse ytelsene opprettholdes gjennom levetiden. Vi kan ikke kreve at man i prosjekteringen skal legge inn scenarier med heving av tilstanden til høyere ytelser. Vi anbefaler derfor at det tydeliggjøres i § 14-6 (1) at B5 ikke gjelder for nye boligbygninger.

3.6 Boligprodusentene støtter ikke at klimagassregnskapet skal sendes til kommunen ved søknad om ferdigattest

Høringsforslaget foreslår ny bokstav i til SAK10 § 5-5 om at det i tiltaket skal foreligge dokumentasjon av klimagassregnskap. Videre foreslås det å innføre krav i SAK10 § 8-1 om at klimagassregnskapet skal vedlegges søknad om ferdigattest, og altså sendes inn til kommunen.

Boligprodusentene støtter ikke at klimagassregnskapet skal sendes inn til kommunen. Vi mener at det blir prinsipielt feil, og viser til at tilsvarende innsendelseskrav ikke gjelder for dokumentasjon av andre krav i TEK17 (med unntak for avfallsbehandling). SAK10 § 5-5 krever at dokumentasjonen skal foreligge i tiltaket, og denne dokumentasjon skal være fullt tilgjengelig ved tilsyn. Vi anbefaler samtidig at oppfyllelse av nytt krav om klimagassregnskap i TEK17 § 14-6 (1) gjøres til et prioritert tilsynsområde.

Høringsnotatet opplyser videre at:

"Kommunen skal ikke behandle dokumentasjonen, men den skal være tilgjengelig for kommunen ved tilsyn og for de som ønsker å benytte den i kommunale planer og strategier."

Vi forstår ikke hva som menes med dette. Hvem skal ha tilgang, og hvorfor skal klimagassregnskapene benyttes i kommunale planer og strategier? Vi minner om at tekniske krav er forbeholdt byggt teknisk forskrift, og at kommunene ikke kan stille særegne krav i plan om klimagassregnskap. Vi kan derfor ikke se at innsendte klimagassregnskap skal være relevant opp mot kommunale planer og strategier.

Høringsnotatet åpner for at det på sikt kan lages en løsning i Fellestjenester bygg for elektronisk innsending av klimagassregnskapet. Høringsnotatet viser til at innsendt klimagassregnskap til kommunene være tilgjengelig for SSB som kan benytte tallene til statistikk, og at denne statistikken vil være til hjelp for videre utvikling av regelverket.

Vi er usikre på hvor verdifullt dette statistiske grunnlaget vil være. Klimagassberegninger er fortsatt et umodent fagfelt. Vi mangler normative føringer for hvordan beregningene skal utføres, og mange valg og forutsetninger må baseres på skjønsmessige vurderinger.

3.7 DiBK må utvikle en god veiledning for klimagassberegninger

Høringsnotatet opplyser at DIBK vil utarbeide en veiledning for å beregne klimagassutslipp. Vi håper denne veiledningen tydelig vil beskrive hvordan klimagassregnskapet skal utføres opp mot krav i forslått § 14-6 (1). Veiledningen bør spesielt avklare:

- Hvilke "cut-off"-kriterier som gjelder, hva skal inkluderes og hva skal ikke? Innenfor hver bygningsdel må det listes opp hvilket produktgrupper som skal inngå i klimagassregnskapet. Her kan det vises eksempler for typiske utførelser av ulike bygningsdeler (vegger, tak, dekker mm).
- Hvordan man bestemmer levetid for komponenter og bygningsdeler som har kortere estimert levetid enn byggets levetid. Dette gjelder B4 "Utskiftning". Velges det lang estimert levetid, vil det bli færre utskiftninger og lavere, beregnet klimagassutslipp. Men samtidig er dette litt som å "måle strikk i meter", hvor alle ønsker å tøyne strikken for å komme best ut. Levetid har spesielt betydning for beregning av klimagassutslipp knyttet til vinduer, dører, takteknik og innvendig og utvendig kledning.

Vi bemerker at NS 3720:2018 angir 60 års referanselevetid som defaultverdi når vi kalkulerer klimagassutslipp for bygninger. Produktkategorireglene (PCR) for norske EPDer angir også 60 år. EU angir tilsvarende 50 års referanselevetid for klimagassberegninger etter Level(s), og Sverige, Finland og Danmark bruker også 50 år som grunnlag for livsløpsberegninger. Vi mener det er uheldig med særnorske regler. Vi anbefaler harmonisering med det som skjer i EU, og endring av referanselevetiden fra 60 til 50 år.

3.8 SAK10 § 12-2 bør ikke angi hvem som skal være ansvarlig for å utarbeide klimagassregnskap

Høringsnotatet foreslår:

- ny SAK10 § 12-2 bokstav n angir at ansvarlig søker skal påse at det blir utarbeidet klimagassregnskap over faktisk bruk av byggematerialer.
- ny SAK10 § 12-3 bokstav k angir at ansvarlig prosjekterende skal være ansvarlig for at det blir utarbeidet nødvendig prosjektering som grunnlag for å utarbeide klimagassregnskap
- ny SAK10 § 12-4 bokstav m angir at ansvarlig utførende blir ansvarlig for at det utarbeides klimagassregnskap som dokumenterer faktisk bruk av byggematerialer.

Boligprodusentene støtter ikke at ansvaret for å utarbeide klimagassregnskapet på denne måten plasseres hos utførende. Fram til nå har klimagassregnskapet vanligvis blitt utført av eksterne konsulenter, men i framtiden må de ansvarlige foretakene selv ta eierskap til klimagassberegningene. Men organisering av byggeprosessen og valg av entreprisemodeller vil påvirke hvem som gjør hva.

Prosjekteringen blir viktigere med innføring av øvre rammer for klimagassutslipp. Prosjekterende må velge konstruksjonsløsninger og byggesystemer som gir lave klimagassutslipp og spesifisere utslippsytelser til de utførende. Vi vil få et tettere samspill mellom prosjekterende og utførende. Det må overlates til hvert enkelt tiltak å avklare hvem som er ansvarlig for å utarbeide klimagassregnskapet. Dette kan ikke være forskriftsfestet. Ansvarlig søker skal uansett påse at klimagassregnskap blir utarbeidet av noen. Dersom ansvarlig prosjekterende gjør jobben med å

utarbeide klimagassregnskapet, skal ansvarlig utførende gjennom samsvarserklæringen kvittere ut at utførelsen er i samsvar med produksjonsunderlaget. Dette betyr at materialene som er benyttet tilfredsstillende de ytelsene knyttet til klimagassutslipp som ansvarlig prosjekterende har spesifisert.

4 Miljøfarlige stoffer, sirkulær økonomi og ombruksvennlige bygg

Høringsforslaget foreslår:

- nytt krav i § 9-2 om at faste produkter skal inneholde mindre enn 0,1 vektprosent av stoffer på den norske prioritetslisten eller kandidatlisten i REACH. Videre nytt
- nytt krav i § 9-5 om at *"Byggverk skal prosjekteres og bygges slik at det så langt som mulig er tilrettelagt for senere demontering"*.
- heve kravet til avfallssortering i § 9-8 fra 60 til 70 vektprosent.

Disse forslagene er i tråd med målet om sirkulær økonomi. Kravet om maksimal 0,1 vektprosent miljøfarlige stoffer i faste produkter er en operasjonalisering av gjeldende krav som er litt uklare.

Vi er usikre på hva som menes med det foreslåtte kravet i § 9-5 om prosjektering og bygging for senere demontering? Hva er så langt som mulig og tilrettelagt for? Vi savner en forklaring på hva som menes med dette kravet, og hvordan det skal tilfredsstilles. Slik det framstår nå, virker det mer som en honnørbestemmelse, og ikke et konkret krav som man i hvert prosjekt må dokumentere at man faktisk oppfyller. Slike honnørbestemmelser uten materielt innhold er uheldig.

Samtidig gir sirkulær økonomi nye utfordringer for byggenæringen. Materialer og byggevarer fra bygg som skal rives skal ikke ut av "loop'en", men inngå som råstoff og ressurs i produksjonen av nye produkter. Foreløpig har vi ikke gode standarder og verktøy for å vurdere og klassifisere ytelse for brukte materialer, men dette jobbes det med. Først når slike standarder og verktøy foreligger, kan vi vurdere å innføre krav knyttet til demontering, gjenvinning og ombruk.

5 Avsluttende merknader

5.1 Boligprodusentene støtter at krav til klimagassutslipp legges til kapittel 14

I høringsforslaget er klimakrav lagt i kapittel 14 Energi. Selv om krav til energiytelse og krav om klimagassutslipp foreløpig håndteres separat i TEK, mener Boligprodusentene at vi på sikt må bevege oss mot et livsløpsperspektiv. Beregnede klimagassutslipp fra energibruk i driftsfasen må da inkluderes i klimagassregnskapet sammen med utslipp fra de øvrige livsløpsfasene for bygget. Vi mener også at CEN-standardene legger opp til et slikt helhetlig perspektiv hvor energibruk og klimagassutslipp ses i sammenheng. Vi støtter derfor at krav til klimagassutslipp tas inn i kapittel 14 i TEK17, og ikke legges til andre kapitler.

5.2 Forskriftsforslaget må sendes på ny høring

Boligprodusentene anbefaler så store endringer i høringsforslaget, at det riktige er å omarbeide forslaget og sende det ut på ny høring. Forhåpentligvis kan dette utføres raskt.

5.3 Overgangsperiode

Høringsnotatet foreslår at forskriftsendringene trer i kraft 1. januar 2022 med ett års overgangsperiode. Vi mener at forslaget må på ny høring, og at det dermed er urealistisk at forskriften kan tre i kraft allerede 1. januar 2022.

Vi håper på rask, ny høringsrunde, og støtter at overgangsperioden settes til ett år etter at forskriftsendringene trer i kraft.